

Grafmonument onder klimop

Golvende velden met dansende zerken. Een grafmonument in tientallen stukken. Wat ligt daar onder die woekerende klimop?

De opgeknapte stadsbegraafplaats aan de Spanjaardslaan in Leeuwarden. FOTO HOGE NOORDEN/JAAP SCHAAF

MARSCHA VAN DER VLIES

De oude stadsbegraafplaats aan de Leeuwarder Spanjaardslaan was tot anderhalf jaar geleden een halve wildernis. Het had zijn charme, maar restauratie was noodzakelijk. Vandaag wordt het werk feestelijk afgerond.

De charme was van een verraderlijke soort. De klimop overwoekerde alles.

Boomwortels vonden hun weg in haarscheurtjes van zerken, groeiden vervolgens en reten ten slotte de stenen uiteen. En dat kon niet het toekomstbeeld zijn van de begraafplaats die in 1830 is aangelegd en waar meer dan vijftigduizend Leeuwarders ter aarde zijn besteld.

In mei 2010 startte de restauratie met als doel de sfeer hetzelfde

te houden en het verval af te remmen. Opgepoetste stenen, weer leesbare letters en met nieuw ijzer herstellde grafhekken tref je er niet aan.

Scheve graven zijn gelift, waarna er een betonnen plaat onder is gelegd. Dit betekent niet dat de stenen nu recht liggen: met opzet zijn ze scheef gelaten. Immers, het gebochelde hoort erbij.

Gebroken stenen zijn gelijmd. Ook de hekken zijn op een paar na, niet vervangen. Wel zijn ze overeind gezet, ontroest en opnieuw in de primer gezet.

Op afdeling 1 staat een zuil waar met moeite op te lezen valt dat deze uit 1883 stamt. „Dat hebben we niet schoongemaakt”, zegt Lieuwe de Wal van de gemeente Leeuwarden. „Het verweringsproces moeten we niet tegengaan.”

De kettingen die om het grafmonument hangen, zijn niet meer compleet. „We hebben het niet vervangen. In veel gevallen weet je dat er iets mist, maar weet je niet precies hoe het eruit heeft gezien. Dan heeft herplaatsen geen zin.”

Hij hoopt overigens dat metaaldieven het kerkhof met rust laten. „Het is bijna allemaal oud. Misschien bestaat daar nog wat eerbied voor.”

In een struik in een hoekje van afdeling 2 staat een klein kruis met twaalf aaneengeschakelde platen eromheen. „Eigenlijk hoort dat gewas er niet. Naaldbomen zijn er sowieso later bij geplant. In de komende jaren halen we die zoveel mogelijk weg.”

Steenhouwer Anske de Boer van het gelijknamige adviesbureau uit Franeker, leidde de res-

De rijksdienst voor cultureel erfgoed stuurt delegaties hierheen

tauratie. „Opmerkelijk was hoe we onder een dikke laag klimop een heel grafmonument met hek en al vonden. Dat moesten we echt ontworstelen aan de natuur.”

Volgens de deskundige ligt er bijzonder natuursteen op het kerkhof, dat ingeklemd is tussen

woonwijken en het Rengerspark. „Het meeste is Belgisch hardsteen, maar ook marmer, graniet, een enkele zandsteen en Anröchter Grünstein ligt er. Dat laatste tref je zelden.”

Wat hem zeker bijblijft, is de restauratie van een van de grotere familiegraven op afdeling 1. „De zerk van 2 bij 3 meter en 30 centimeter dik lag in dertig stukken. We boorden er gaten in, waarna we er roestvrijstalen staven in hebben geschroefd. Echt wapening. De steen ligt op een kelder muur, die hersteld moest worden. De zerk dreigde de kelder in te storten. In de grond kwamen we niets bijzonders tegen.”

Gemeente, provincie en rijk zijn tevreden. De Boer: „De rijksdienst voor cultureel erfgoed stuurt delegaties hierheen die voor eenzelfde opgave staan.”